

MESLEK YÜKSEK OKULLARINA SINAVSIZ GEÇİŞ

Yrd. Doç. Dr. Burhan AKPINAR

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Bu çalışmada, mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş projesi; projenin amaçları ve mesleki ve teknik orta öğretim programları ile yüksek öğretim programları arasında bütünlüğün sağlanması çerçevesinde tartışılmıştır. Proje ile meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerinin artırılmasını, mesleki ve teknik ortaöğretim programları ile meslek yüksek okulları programları arasında bütünlüğün sağlanmasını, ekonominin gereksinim duyduğu ara-insangücünün yetiştirilmesini ve iş çevresi ile meslek yüksek okulları arasındaki ilişkinin geliştirilmesini amaçlanmaktadır. Uygulamada meslek yüksek okullarının kamu sektörü dışında yaygınlaşmasının sınırlı kaldığı ve iş çevreleri ile ilişkilerin geliştirilmesine dönük önlemlerin alınmadığı görülmektedir. İş çevreleri ile ilişkilerin sınır olması, ekonomik sektörlerin gereksinim duyduğu nitelikte ara-insangücünün yetiştirilmesini güçleştirmektedir. Program geliştirme çalışmaları, ekonomik sektörlerin gereksinimlerine yönelik olmaktan çok, mevcut programlarda sınırlı ölçüde değişiklikler getirmektedir. Bu nedenle projenin uygulanmasında, özellikle mezunların istihdamında ciddi sorunlarla karşılaşılması beklenmektedir.

Anahtar sözcükler: Meslek yüksek okulları, sınavsız giriş.

TRANSITION TO VOCATIONAL COLLEGES WITHOUT THE ADMISSION EXAM

Burhan AKPINAR, Asst. Prof.

Firat University, School of Education, Dept. Of Educational Sciences

This study presents a discussion of transition to vocational colleges without the admission exam project in terms of project goals and alignment of vocational college curriculum with vocational high school curriculum. This project intends to increase quantity, physical and technical capacity of vocational colleges, to provide integrity between vocational high school curriculum and vocational college curriculum, to train semi-skilled manpower needed by economic sectors and to improve relationships between vocational colleges and business environment. There has been a limited expansion of vocational colleges outside the public sector. And also appropriate measures have not been taken to enhance improvement of vocational college-business relations. This limitation makes it difficult to train semi-skilled manpower with those qualifications needed by economic sectors. Curriculum development efforts seem to represent a limited revision of current curriculum, instead of focusing on needs economic sectors. Therefore, serious problems regarding employment of vocational college graduates are expected to surface in project implementation.

Keywords: Vocational education, admission exam.

MESLEK YÜKSEK OKULLARININ TARİHİ GELİŞİMİ

ABD’de başlayan ve 20. yüzyıl olgusu olarak ele alınan ön lisans uygulamaları, 1960’lı yıllardan itibaren, artan yüksek öğretim talebini ve ekonominin ara insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla, pek çok ülkede gelişip yaygınlaşmıştır. Ülkemizde de ön lisans uygulamaları; 1954 yılından itibaren, sanat enstitüleri bünyelerinde kurulan Tekniker Okulları, Akşam Tekniker Okulları ve buralardan mezun olanların devam ettiği Yüksek Tekniker Okulları ile Yay-Kur Meslek Yüksek Okulları ve Üniversite Ön lisans Yüksek Okulları deneyimlerinin ardından, 1981 yılında yüksek öğretim reformu çerçevesinde ara insan gücü yetiştirme, yüksek öğretim talebini karşılama ve yurdun geri kalmış yörelerini bu okullarla geliştirme amacıyla ele alınmıştır (Kavak, 1992:1). Bu tarihten sonra, politik ve sosyal taleplerin de etkisiyle Meslek Yüksek Okulları, tüm yurtda hızla yayılmış ve eğitim sistemi içerisinde yeni bir boyut kazanmıştır.

Mevcut Durum

Türkiye’de ara insan gücü yetiştirme görevini yerine getirmeye çalışan meslek yüksek okulları, bugün için 555 okul, teknik, sağlık ile iktisadi ve idari bilimler alanında 228 program türü ve yaklaşık 250 bin öğrenciyle eğitim-öğretim yapmaktadırlar (MEB Sınavsız Geçiş Bilgi Kılavuzu, 2002; ÖSYM 2002 Kılavuzu). Meslek yüksek okullarının ülkemizdeki tüm yüksek öğretim içindeki payı %24.2’dir. Bu okullara, hükümet programları, kalkınma planları, Milli Eğitim Şuralarında ve özellikle 16. Milli Eğitim Şurasında önemle vurgu yapılmıştır. Buna rağmen meslek yüksek okulları, bu gün için arzu edilen yerde olmayıp, gerek nicelik, gerekse nitelik olarak, ilgili program hedeflerinin gerisinde kalmışlardır. Bu okulları kazananların önemli bir bölümünün kayıt yaptırmaması, öğrenime devam edenlerin dikkate değer bir bölümünün tekrar üniversite sınavına girmesi ve en önemlisi de yarım milyonu aşkın mezunun, ciddi istihdam problemi yaşaması, bu okullarda önemli sorunların olduğunu göstermektedir.

Meslek yüksek okullarının günümüzdeki konum, rol ve işlevleri tam belli değildir. Öğrenim görenler ve hatta, mezunların önemli bir bölümü bile, hangi iş için eğitildiklerini bilememektedir. Bu durum, istihdamı zorlaştırmaktadır (Şimşek, 1999:119).

20 yılı aşkın bir geçmişe sahip olan meslek yüksek okullarının, genel eğitim sistemi içerisinde kendisine saygın bir yer bulamamış olması, modelin

yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde ön lisans eğitimi olarak varlığını sürdüren meslek yüksek okullarının görüntüsü bu durumda iken, gelişmiş ülkelere baktığımızda karşımıza çok farklı bir manzaranın çıktığını görmekteyiz. ABD’de ön lisans okullarının tüm yüksek öğretim içindeki oranı % 37, Japonya’da ise %44’tür (MEB Sınavsız Geçiş Bilgi Kılavuzu, 2002). Her iki ülkede de adı geçen model, çok başarılı olmuş ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır. Öyleyse model doğru ancak, ülkemizdeki uygulamalar yanlıştır. Aslında tüm dünyada tek bir ön lisans okul tipi mevcut değildir. Model her ne kadar ABD’de ortaya çıkmışsa da her ülke, modeli, kendi gelenek, ekonomik ve sosyal koşullarına uyarlamıştır. Hatta bir ülkede birden fazla model olabilmektedir (Karasar, 1981:24). Bu gün dünyada ön lisans eğitiminde, belli başlı üç model bulunmaktadır. Bunlar; çok amaçlı, uzmanlaşmış ve ikili modeldir. Ülkemizdeki uygulamalara bakıldığında, tekniker ve yüksek tekniker okulu uygulamalarının uzmanlaşmış modele, 1981 yılından sonraki MYO uygulamalarının da, çok amaçlı modele yakın oldukları görülür (Kavak, 1992). 2002-2003 Öğretim yılında uygulamaya başlanan Sınavsız Geçiş Projesi, çok amaçlı model ile orta öğretim bağlantılı modeli çağrıştırmaktadır.

Kurulduklarında Türk ekonomisine ciddi katkılar getirmesi beklenen meslek yüksek okulları, gerek dünyada, gerekse ülkemizde son 20 yılda, bilim ve teknolojiye gelişme ve değişimlere paralel olarak değişen, çok rekabetli bir üretim sistemine kendilerini uyarlayamadıkları için, iş piyasasının gerisinde kalmışlardır. Meslek yüksek okullarını nitelik açısından geliştirmek için YÖK, Dünya Bankası desteğiyle I. ve II. Endüstriyel Eğitim Projeleri çerçevesinde, bu okullarda görev yapan öğretim elemanlarını yurtdışında eğitmiş ve bu okullara, önemli miktarda makine, teçhizat ve ders araç-gereçleri sağlamıştır. Ancak, beklenen sonuç tam olarak elde edilememiştir. Konu ile ilgili hükümet programları, beş yıllık kalkınma planları ve 16. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar doğrultusunda, MEB ile YÖK birlikte çalışma başlatmıştır. Bu çalışmalar sonucu ortaya çıkan ve “Mesleki-Teknik Eğitimde Orta ve Yüksek öğretim Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması- Sınavsız Geçiş” olarak adlandırılan proje, 10/07/2001 tarihinde kabul edilen 4702 sayılı yasa 24458 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (MEB Sınavsız Geçiş Bilgi Kılavuzu, 2002). 2002-2003 öğretim yılında, uygulamaya geçirilen ve mesleki ve teknik eğitimde reform olarak takdim edilen projenin, soruna çözüm getirebilmesi ve kendisinin yeni problemlere kaynaklık etmemesi için, geçmiş deneyimler ciddi şekilde incelenmeli ve evrensel modellerin neden ülkemizde başarılı olmadığı araştırılmalıdır.

SINAVSIZ GEÇİŞ PROJESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Meslek Yüksek Okullarının Sayı ve Kapasitelerini Arttırma

Sınavsız Geçiş Projesinde, mesleki ve teknik eğitimdeki darboğazları aşmak ve ilgili plan ve programlardaki hedeflere ulaşmak için, meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerinin arttırılması ve bu amaçla, ikinci öğretime daha fazla öğrenci alınması öngörülmüştür (MEB, Sınavsız Geçiş Bilgi Kılavuzu, 2002: 2).

Ülkemizde meslek yüksek okulları adıyla bilinen ön lisans okullarının açılma gerekçeleri; yüksek öğretimde fırsat eşitliğini yaygınlaştırmak ve sosyal, sayısal baskıyı karşılamak, ekonomik baskıyı karşılamak ve okul ile toplum bütünleşmesini sağlamaktır. Ayrıca bu okullar, kuruldukları çevreye eleman yetiştirme, satın alma gücü yaratma ve ekonomik hareketlilik açısından da yarar sağlayabilir (Karasar, 1981:32). Adı geçen yararları sağlamak ve ülkemizde, ne pahasına olursa olsun, yüksek öğretime girmeye çalışan milyonlarca öğrencinin varlığı, meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerini arttırma kararını doğru gibi gösterebilir. Bu durum, sayısal ve sosyal baskıyı kısmen karşılar, yüksek öğretimdeki fırsat eşitliğini sağlamaya da katkı sağlayabilir. Ancak, yüzbinlerce işsiz mezunun varlığı, bu okulların, adı geçen faydaları sağlamaktan uzak olduklarını ve ekonomik ihtiyaçlar gözetilmeden, sadece sayısal baskıları karşılamak üzere açıldıklarını göstermektedir. Ayrıca, işsiz mezunların, okul ile toplum bütünleşmesine ne gibi bir katkıda buldukları bilinmemektedir.

Bu güne kadar, üniversite önündeki yığılmayı önlemek, eğitim imkanlarını yurdun her tarafına yaymak gibi nedenlerle, endüstriyel gelişme olmayan küçük yerleşim birimlerinde, meslek yüksek okulu kurulmuş olması, çok sayıda niteliksiz ve işsiz ön lisans mezunu yetiştirmiştir (Çetinkaya, 1999). Bu bakımdan, meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerini arttırma kararı, geçmiş deneyimler iyi analiz edilerek, ilin, bölgenin, ülke ve dünyanın ekonomik ve sosyal ihtiyaç ve potansiyeli, göz önüne alınarak, mutlaka ihtiyaca dayalı olmak zorundadır. Aksi durumda, mezun işsizlere, pahalı yeni işsizlerin katılmasıyla, ekonomiye katkı sağlaması beklenen uygulama, ekonomiyi daha da zora sokabilir. Çünkü, genel eğitimden ortalama 3-5 kat daha pahalı olan mesleki ve teknik eğitime kısıtlı bütçe imkanlarından dolayı, diğer alanlardan kısıtlama yapılarak kaynak aktarılabilmektedir.

Projenin, mesleki ve teknik orta öğretimdeki fiziki ve insan kaynaklarını,

yüksek öğretimde ek kapasite oluşturmak için harekete geçirme kararı, doğru bir yaklaşımdır. Çünkü, çoğu yüksek okuldan daha iyi imkanlara sahip bu okullardaki atölye ve laboratuvarlar, son yıllardaki, öğrenci talebinin azalmasına da bağlı olarak, çok düşük bir kullanım kapasitesine sahip bulunmaktaydı. Böylece, yenilerini yapmak veya satın almak yerine, var olan ve verimli kullanılamayan bina ve donanımlarla, ek kapasite sağlanabilir. Ayrıca, son yıllarda, mesleki ve teknik orta öğretimde, deneyimli birçok meslek öğretmeni, ihtiyaç fazlası olarak, norm kadroda, okul ve eğitimden uzakta tutulmaktaydı. Proje ile, fiziki ve teknik donanım yanında, bu insan kaynaklarının da harekete geçirilmesi, ülkemizin sahip olduğu kaynakların, verimli ve etkin kullanımı açısından önem taşımaktadır.

Projenin başka bir öngörüsü olan vakıf üniversitelerinin daha fazla meslek yüksek okulu açmaları için teşvik edilmesi, uygulamanın yaşama geçtiği ilk yılda elde edilen sonuçlarına bakıldığında, gerçekleşecek gibi görünmemektedir. Çünkü, 2002-2003 öğretim yılında, vakıf üniversitelerinin ön lisans kontenjanları, büyük oranda boş kalmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında, mezunların istihdam edilememesi en büyük etken olarak görünmektedir. Dolayısıyla, meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerini arttırarak, ilgili darboğazın aşılması, mezunların istihdam sorunu çözülmeden, fazla bir yarar sağlayacak gibi görünmemektedir.

İkinci öğretime daha fazla öğrenci alarak meslek yüksek okullarının kapasitelerini arttırma yolu, bu okulların, iş başındakileri eğitme misyonuna sahip çıkması açısından yarar sağlayabilir. Meslek yüksek okullarının, kim ne zaman, neyi öğrenmek istiyorsa, onu gerçekleştirme misyonuna sahip çıkması, yaşama şansını arttırır (Karasar, 1981). Ancak, işbaşındaki bu öğrenci kaynağının devamlılığı, dikkate alınması gereken önemli bir faktördür.

Yine ilgili amacı gerçekleştirmek üzere, büyük illerde, meslek yüksek okulları kurulması kararı, bu illerdeki ekonomik, ticari ve sosyal gelişme ve istihdam imkanları göz önüne alınıp, bunlara dayandırıldığında doğru bir yaklaşım olarak görülebilir. Özellikle ekonomik ve sosyal açıdan gelişmemiş küçük yerleşim birimlerindeki cari giderleri yüksek, birkaç programdan oluşan küçük meslek yüksek okullarının çevreye sağladığı fayda; ülke ekonomisine getirdiği yük dikkate alınarak ele alınmalıdır. Bu durum, ülke kaynaklarının israf edilmemesi açısından önem taşır. meslek yüksek okullarının geri kalmış yerleşim birimlerini geliştirme yolu olarak düşünülmesi yaklaşımı, geçmiş deneyimler analiz edilerek sorgulanmalıdır.

Orta öğretim ile Yüksek Öğretim Arasındaki İlişiyi Güçlendirme

Ülkemizdeki eğitim sorunlarından birisi de, orta öğretim ile yüksek öğretim arasındaki kopukluk olarak bilinmektedir. Eğitimin en temel amacı olan öğrenme, önemli oranda, ilgili ön öğrenmelere ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine bağlıdır. Bunun sonucunda, yüksek öğretimdeki öğrenme problemlerinin bir kısmının, orta öğretimden kaynaklandığı söylenebilir. Bu açıdan, yüksek öğretimle ilgili bir reform çabası, eğitimin bütünlüğü içinde ele alınmalı ve orta öğretim ile birlikte düşünülmelidir. Proje ile öngörülen, yüksek öğretim programları ile orta öğretim programlarının birlikte düşünülmesi kararı, bu açıdan doğru bir yaklaşımdır. Böylece öğrenci, üç yıl boyunca elde ettiği bilgi ve becerileri, daha geniş perspektifler sunan, bir yüksek öğretim ortamında pekiştirme imkanı bulabilecektir. Ancak, beklenen faydanın elde edilebilmesi, orta öğretimde, öğrenci ilgi ve yeteneklerini dikkate alan, iyi işleyen bir yönlendirme sisteminin varlığına bağlıdır. Ülkemizde, mesleki ve teknik orta öğretime devam eden öğrencilerin büyük oranda, kendi ilgi ve istekleri dışında, aileleri tarafından yönlendirilmeleri, devam eden öğrencilerin de MYO dışında fazlaca bir yüksek öğretim alternatiflerinin bulunmaması, bu okullara, isteksiz birçok öğrencinin gelmesine neden olmaktadır. Bunun sonunda, mesleki ve teknik orta öğretim ile meslek yüksek okulları arasındaki ilişki, gereklilikten çok, bir zorunluluğun sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu zorunluluk, öğretim sırasında, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu düşürmekte ve etkili öğrenme, bundan olumsuz olarak etkilenmektedir.

Orta Öğretim ile Yüksek Öğretim Arasında Program Bütünlüğü Sağlama

Meslek yüksek okullarına, ağırlıklı olarak üniversitede istediği bölümü kazanamayan ve boşta kalmamak için genellikle son tercih olarak seçim yapan öğrenciler gelmektedir. Dolayısıyla, bu okullar, öğrenci ilgi, istek ve yetenekleri dikkate alınmadan gelen öğrenci kaynağı ile beslenmektedir. Eğitim ve öğretim ise, orta öğretimden kopuk ve daha çok, sahip olduğu öğretim elemanlarının niteliğine bağlı olarak, belirli standartlardan uzak şekilde sürdürülmektedir. Daha önceleri, bu okullara girişte, iyi bir yönlendirme olmadığı için, aynı sınıfta, meslek lisesi ve genel liseden gelen öğrenciler, öğretimin başlatılma ve sürdürülme düzeyi açısından önemli problemler oluşturmaktaydı. Sınavsız geçiş projesi ile bu okullara, ağırlıklı

olarak mesleki ve teknik orta öğretim mezunlarının girmesi sağlanacak ve bu kurumlar ile ilgili yüksek öğretim arasında, organik bir bağ kurulması amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleşmesi eğitim kaynaklarının doğru kullanımı açısından önem taşır. Çünkü, eğitime ayrılan kaynakların en verimli bir şekilde kullanımı, mesleki ve teknik bir okulu bitirenlerin, kendi alanlarındaki bir yüksek öğretim kurumuna girmelerinin sağlanmasını gerektirir (Ayrıl, 2002:169). Ancak, üniversiteye giriş için 1999 yılında yapılan düzenlemelerle, mesleki ve teknik orta öğretim mezunlarının, MYO haricinde, diğer bir yüksek öğretim kurumuna girmesi fevkalade zorlaşmıştır. Bu durum, birbirinin devamı olan iki kurumun, bütünleştirilmesi açısından doğru bir karar gibi görülse bile, bu okullara, daha çok ailelerinin yönlendirmesiyle girmiş öğrencilerin, yüksek öğretim fırsat eşitliğini engellemektedir. Meslek lisesi mezunları için üniversiteye girişte yapılan zorlayıcı ve sınırlayıcı düzenlemeler, çoğu zaman yetişkinler tarafından gençler adına alınmış kararlara, gençleri mahkum etmek anlamına gelir. Mesleki ve teknik orta öğretim mezunlarının büyük ölçüde, meslek yüksek okullarına girmelerini öngören bu yaklaşım, bireyleri olumsuz etkileyebileceği gibi, belirli bir sosyo-ekonomik kesim için toplumsal hareketliliğin önünde bir engel oluşturabilir. Bu durum, II. Dünya Savaşı'ndan kalma paradigmaların, insan yetiştirme sistem ve düzeneklerini planlamasının bir sonucudur. Ayrıca, mesleki ve teknik orta öğretimin devamı olarak sadece meslek yüksek okulları ile Teknik Eğitim Fakültelerinin gösterilmesi ve Mühendislik Fakültelerinin, bu okulların devamı olarak görülmemesi bir çelişkidir (Karip, 2002:184-185).

Sınavsız Geçiş Projesi ile, mesleki ve teknik orta öğretimden meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş ve bu geçişte, önceliğin yeni mezun olup kendi alanında ve kendi bölgesinde bir meslek yüksek okulunu tercih edenlere verilmesi, öğrencilerin öğrenim için kendi bölgelerinde tutulmaları, dolayısı ile bu öğrencilerin ulaşım ve barınma gibi ekonomik kayıplarını azaltma açısından, doğru bir yaklaşımdır.

Program Geliştirme Projesinin Değerlendirilmesi

Meslek yüksek okulları ile mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarının programları arasındaki farklılıkları gidererek, aralarında bütünlük ve devamlılık sağlamak amacıyla, MEB ve YÖK birlikte, "MEB-YÖK Meslek

Yüksek Okulları Program Geliştirme Projesi" adıyla bir çalışma başlatmış ve bu çalışma sonucunda geliştirilen programlar, 2002-2003 öğretim yılında uygulamaya başlanmıştır. Programların hazırlanmasında, mevcut programlar ile yurt dışındaki benzer uygulamalar, oluşturulan komisyonlarca gözden geçirilmiştir. Bu komisyonlar, meslek yüksek okullarından öğretim elemanları, meslek lisesi öğretmenleri ve bazı programlarda ilgili bir mühendisten oluşturulmuştur. İlgili komisyonlarca, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler ile uluslar arası denklik ve lisansa hazırlık gibi faktörler ışığında, program taslakları hazırlanmış ve bu taslaklar için, ilgili sanayi temsilcileri, öğretim elemanları ve işbaşındaki meslek yüksek okulu mezunlarının görüş ve önerileri alınmıştır. Bundan sonra, programlara 2-3 yılda bir revize edilmek üzere son şekli verilmiştir.

Mesleki eğitim, bilim, teknoloji ve iş hayatında meydana gelen değişimlerden etkilenmektedir. İşin farklılaşması, amaçlarda, kapsamda, uygulanan yöntemlerde, kullanılan araçlarda vb. öğretimle ilgili tüm unsurlarda değişiklik yapılmasını gerektirir (Sezgin, 1994:228). Bu bağlamda, program geliştirme çabaları yerinde bir yaklaşımdır. Proje ile programların geliştirilmesinde, ilgili literatürde belirtilmiş olan bilimsel yollar büyük oranda izlenmiştir. Ancak, geliştirilen programlara bakıldığında, oluşturulan komisyonların çok sınırlı tutulduğu ve ihtisas komisyonlarında iş piyasasından temsilcilerin bulunmadığı göze çarpmaktadır. İş piyasasından temsilcilerin, komisyonlarda yeterince yer almamış olması, projeye kamu ağırlıklı bir görüntü vermiştir. Kamunun hemen her alanda küçüldüğü çağımızda, bu durum bir çelişki oluşturmaktadır. Bundan başka, programlar hazırlanırken, iş başında bulunan MYO mezunlarına anket uygulanmış, ancak iş bulamayan yüz binlerin varlığı yok sayılarak, bunların görüşlerine başvurulmamış olması çok büyük bir eksikliklerdir. Ayrıca, program amaç ve davranışlarında, özellikle hedef davranışların yazılmasında, önemli hatalar göze çarpmaktadır. Eğitimde hedeflerin davranışlara dönüştürülmesinde, davranışlar, okul ve öğretmenin yapacakları değil, öğrencinin yapacakları, yani öğrenci açısından ifade edilmelidir. Böylece, davranışlar gözlenip, ölçülebilir. Bu ölçümler sonunda, elde edilen veriler, programın amacının gerçekleşme düzeyini değerlendirmeyi sağlar.

Meslek yüksek okulları, uygulama ağırlıklı okullardır. Ancak, yeni geliştirilmiş programlara bakıldığında, uygulamadan çok teorik bir temele dayandığı görülmektedir. Staj süresinin arttırılması ile öğrencilerin uygulamadaki eksikliklerinin giderilmesi düşünülmüş olabilir. Fakat, sanayi ve endüstrinin gelişmediği bölgelerde bulunan meslek yüksek okulu öğrencilerin staj yapacakları işletme ve kurumların sınırlı olması veya hiç bulunmaması, bu

beklentinin gerçekleşmesini engelleyebilir. Ayrıca stajın nasıl kontrol edileceği, amacının tam olarak ne olduğu ve öğrenciden hangi davranışların beklendiği programlarda belirtilmemiştir.

Bilim ve teknolojideki gelişme ve değişimler, programların içerik olarak yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, proje ile yeniden ele alınan programlarda, ders içerikleri ve saatleri ile konularda, önemli değişikliğe gidilmiştir. Ancak, bu değişikliklerin hangi ölçütlere dayandığı açık olarak belirtilmemiştir.

Çağımızda işverenlerin, işgücünü seçerken geleneksel seçme ölçütleri olan deneyim, zeka, bilgi, beceri ve yetenek yerine, çekicilik, amaca dönüklük, kişiler arası ilişkiler becerisi gibi bireysel özellikler aradıkları, bilinmektedir (Ayrıl, 2002:161). Programlara yeni eklenen iletişim, yönetim, girişimcilik, kalite kontrol ve tasarımla ilgili derslerin içeriğinin doğru seçilmesi ve konu uzmanı öğretim elemanlarınca okutulması durumunda, adı geçen nitelikler mezunlara kazandırılabilir. Bu durum, mezunlara istihdam için büyük yararlar sağlayabilir.

Sınavsız Geçiş Projesi çerçevesinde, geliştirilen programlarda, dersler ve ders içerikleri, büyük ölçüde, bütün öğrencilerin ilgili meslek liselerinden geleceği varsayımına dayanarak, daha çok ilgili ön bilgi ve becerileri pekiştirmeye yönelik olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, programlar, meslek lisesi, ön lisans ve lisans bütünlüğü gözetilerek hazırlanmış gibi görünmektedir. Fakat, ön lisans programından lisans programına geçişteki aralığın oldukça sınırlı olması ve mezunların çoğunun özel sektöre başvurmak zorunda olduğu ve doldurulmayan kontenjanlar için genel liseden de öğrencilerin gelme olasılığı göz ardı edilmiştir.

Proje ile, meslek yüksek okulu mezunlarının, küçük ve orta ölçekli işletmelerde, bir lider ve yönetici olacakları varsayılmış ve programa bu paralelde dersler eklenmiştir. Bu varsayım, mezunların çoğunun başvurmak zorunda oldukları Türk özel sanayi ve endüstri kuruluşları açısından doğru değildir. Çünkü, kuruluşlarda orta kademe işler mühendisler tarafından doldurulmuş bulunmakta ve işsiz binlerce mühendis, bu görevi tekniker maaşıyla yapmaya hazır beklemektedir.

Programlara eklenen çok sayıda seçmeli ders, programa esneklik kazandırması bakımından önemlidir. Çünkü, çağımızda, bir mesleğin derinlemesine öğretimi yerine, bir temel, bir veya birkaç yan meslekte, esnek bir eğitimin, mezunlara daha kolay istihdam olanakları sunacağı ifade

edilmektedir. Ancak, bu seçmeli dersleri okutacak öğretim elemanlarının mevcut olması durumunda, beklenen yarar sağlanabilir.

Programda uygulamalı derslerin gerçek iş ortamında yapılabilmesi için, meslek yüksek okullarının mümkünse ilgili sanayi kuruluşları ile ikili protokole giderek, işyerinde eğitim yapmaları önerilmektedir. Oysa meslek yüksek okullarının bulunduğu birçok yerleşim bölgesinde, bu ihtiyacı karşılayacak nitelik ve hacimde sanayi kuruluşu bulmak kolay değildir.

Nitelikli Ara İnsangücü Yetiştirme

Meslek yüksek okullarının çağın ihtiyacı olan nitelikli ara insan gücü yetiştirilmesi, projenin bir diğer hedefidir. Meslek yüksek okullarının başarısı, önemli oranda, programların başarısına bağlıdır. Çünkü, mezunlara asıl nitelik kazandıran unsur, programdır. Programın başarıya ulaşması; yönetim, organizasyon, doğru seçilmiş içerik, öğretim elemanı niteliği, öğrenciler ve fiziki imkanlar vb. birçok faktöre bağlıdır. Ancak, uygulamada, buna yönelik ne gibi yeniliklerin getirileceği ve nitelik artışının nereden beklendiği tam olarak belli değildir. Öğretim elemanları, atölye ve laboratuvarlar ile fiziki mekanlar büyük ölçüde aynı olduğuna göre, nitelik artışı büyük oranda, yeniden ele alınan programlardan beklenmektedir. Ancak programların başarısı büyük oranda, uygulama koşullarına bağlıdır. Proje ile, öğrencilerin belli koşullarda, Endüstri Meslek Liselerindeki atölyelerde daha fazla uygulama yapma imkanı bulacak olmaları ve bu okullarda görevli meslek öğretmenlerinden yararlanmaları, programların özellikle uygulama boyutunun daha iyi işletilmesine imkan verebilir. Bunun sonucunda, öğrenci niteliklerinde belirli oranlarda artış beklenebilir. Ancak, bu okullardaki mevcut atölye ve donanımın önemli oranda çağın gerisinde kalmış olması ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin, alan deneyiminden yoksun bulunmaları, nitelik artışı için beklenen faydayı sağlamayabilir.

Ayrıca meslek yüksek okulu için program geliştirilirken, orta öğretimdeki program sayı ve çeşitliliğine bağlı kalmak büyük bir yanlışlıktır. Çünkü, ülkemizde bulunan mesleki ve teknik orta öğretimdeki programların çoğu, geçerliliğini yitirmiş, kitlesel üretim esasına dayanan bir anlayışın ürünüdür ve çoğunun piyasada geçerliliği kalmamıştır. Örneğin ilgili iş piyasasında, onlara ihtisas alanına bölünmüş otomotiv alanındaki mesleklerin, meslek lisesi ve meslek yüksek okulunda tek bir isim ve programla öğretilmeye çalışılması, gerçekleşmesi çok zor bir hedeftir. Bununla, bir öğrencinin,

piyasada onlarca kişinin yaptığı işi ve yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Yapılması gereken, Türkiye ve dünyadaki enformatik, iletişim ve teknolojidaki gelişmeler ışığında, hem orta öğretimde, hem de onun devamı şeklinde düşünülen meslek yüksek okullarında program çeşitliliğine gitmek, var olan programları, iş piyasasının talep ve öngörülerini doğrultusunda gözden geçirmektir. Bu çalışmalara, mutlaka, iş piyasasından da yetkililerin dahil olduğu tüm ilgililerin katılımı sağlanmalıdır.

Nitelik arttırmak üzere, meslek yüksek okulu için program geliştirilirken, geçmiş deneyimler mutlaka iyi analiz edilmelidir. Modelin, dünyada ve Türkiye'deki gelişim seyri, mevcut durumu ve problemleri, iyi analiz edilerek işleyen ve işlemeyen taraflarının saptanması gerekir. Buna bağlı olarak, dünyada ve Türkiye'de üretim, sanayi, ticaret, turizm ile hizmet ve kamu sektöründe meydana gelen değişimlerin, hangi meslekleri ortadan kaldırdığı ve hangi yeni meslekleri ortaya çıkarabileceği olasılığı göz önüne alınarak, program, bunlara dayandırılmalıdır.

Meslek yüksek okullarının niteliğini arttırmak için yapılan çalışmalarda, dikkat edilmesi gereken bir nokta da, bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak, mezunlardan beklenen yeni nitelikleridir. Bu nitelikler; teknolojik gelişmeleri kavrayabilme, araştırıp kullanabilme, değişen teknolojiye uyum sağlayabilme, problem çözme, sağlıklı iletişim kurabilme şeklinde sıralanabilir (Çetinkaya, 1999:110).

Nitelik arttırmada kritik öğelerden biri olan öğretim elemanı niteliği, projede unutulmuş gibi görünmektedir. Çünkü, programa eklenen yeni ders ve bu derslerin içeriklerinde, amaç ve davranışlar, yöntem ve teknik ile ilgili fiziki mekanlara yer verildiği halde, ilgili programları öğrenci davranışlarına dönüştürecek öğretim elemanları ve niteliklerine yer verilmemiştir.

Meslek yüksek okullarından daha nitelikli öğrenci mezun edebilmek için kalite kontrol anlamı da taşıyan mezunların izlenmesi, büyük önem taşır. Mesleki ve teknik eğitim, teknoloji ve iş hayatındaki değişmelere karşı duyarlı olmak zorundadır. Değişmelere karşı duyarlılık göstermeyip kendisini yenilemeyen bir sistemden, verimlilik beklenemez. Yenileme için, sistemin yetiştirmiş olduğu becerili iş gücünün, iş hayatındaki başarıları, düzenli olarak izlenmeli, izleme sonuçlarına göre gerekiyorsa düzeltmeler yapılmalıdır. Bu, mesleki eğitimin temel görevlerinden birisi olarak kabul edilmelidir (MEB, 1996:2).

İş tanım ve analizi, mesleki tutum ve alışkanlıklar ile oluşturulan öğretim

envanterine dayalı olarak geliştirilmesi gereken mesleki eğitim programlarının, amaçlara ulaşma derecesi, sistematik değerlendirmeyi ve bunun sonuçlarına göre sistemde değişiklik ve düzenleme yapmayı gerektirir (Sezgin, 1994). Sistematik değerlendirme, mezunların bilimsel yollarla ve sürekli izlenmesi ile mümkündür.

Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Okullaşma Oranını Arttırma

Ülkemizde, Beş Yıllık Kalkınma Planları ve ilgili Milli Eğitim Şura kararlarının öngördüğü mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranlarında, plan hedeflerinin gerisinde kalınmıştır. Ancak, eğitim bir arz talep dengesi içerisinde gelişir. Bu bakımdan, mezunların büyük bir bölümünün istihdam edilemediği göz önüne alınırsa, bu hedeflerin neye göre yapıldığını anlamak güçleşmektedir. Eğitiminin %60-70'inin mesleki ve teknik eğitimden oluştuğu bir toplumun, bir sanayi toplumu olması gerekir. Aksi halde, mezunları istihdam edememek gibi bir problem baş gösterir. Bu sonuç, mesleki ve teknik eğitimden mezunların, toplumsal saygınlığını zedeler. Yapılması gereken, dünya ve Türkiye'deki üretim, ekonomi ve ticaret ile hizmet sektörünün, bugün ve gelecekteki ihtiyaçlarının iyi belirlenip, ona uygun insan gücü planlaması yapmaktır.

Proje ile, mesleki ve teknik eğitimdeki okullaşma oranını yükseltme amacı, kamu sektörü ve özel sektörün, endüstri ve hizmet kuruluşlarının, günümüz ve gelecekteki eleman ihtiyaçlarına dayalı olmalıdır. Gerek meslek lisesi, gerekse meslek yüksek okulu mezunları, hatta son yıllarda, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakülteleri mezunlarının önemli bir kısmının istihdam sorunu yaşadığı ülkemizde, ilgili alanda, okullaşma oranını yükseltme amacının net olarak açıklanması gerekir. Çünkü Bernard (1973)'in ifade ettiği gibi, "mezun ettiği kişiler için bir iş ve yükselme imkanı veremeyen programların varlığı anlamsızdır" (Akt. Karasar, 1981:29).

Genel olarak mesleki ve teknik eğitimde, özel olarak meslek yüksek okullarındaki okullaşma oranını arttırmak için, mezunların istihdamını sağlama, özel ve kamu sektöründe çalışanların statü sorunlarını çözmek büyük önem taşır.

Meslek yüksek okullarına çekiciliği artırmak için program çeşitliliği, uygun istihdam ve transfer koşulları sağlanmalıdır. Bunun için, meslek yüksek okullarının istihdam kolaylığı sağlayacak şekilde, okul-eğitim-sanayi ilişkisi içerisinde yeniden yapılanması zorunludur (Ünal, 1996:223). Program

çeşitliliği, uygun transfer koşulları ve istihdam probleminin çözülmesiyle, meslek yüksek okullarına öğrenci akışı artabilir ve böylece, ilgili çağ nüfusunun okullaşma oranı yükseltilebilir.

Lisans Programları Üzerindeki Sayısal Baskıyı Azaltma

Meslek yüksek okulları ile ilgili alınan son kararlara bakıldığında, YÖK'ün yüksek öğretimin doğal genişleme alanı olarak meslek yüksek okullarını gördüğü anlaşılmaktadır. Son yıllarda, gelişmiş bir çok ülkede üretim, emek-yoğun bir yapıdan, bilgi/teknoloji-yoğun bir yapıya geçmiştir. Bunun sonucunda, iletişim ve bilişim alanındaki işler, bütün işlerin neredeyse yarısını, hatta bazı ülkelerde, yarısından fazlasını oluşturmaktadır (Kumar, 1999). Bilişim, iletişim ve bilgisayar ile ilgili meslekler, üst düzeyde karmaşık nitelikler gerektirir. Bu nitelikler de en azından, lisans düzeyindeki bir eğitimle kazanılabilir. Oysa proje ile, okullaşma oranlarının artırılmasına çalışılan meslek liseleri ve meslek yüksek okulları, daha çok emek-yoğun üretimin yaygın olduğu üretim sistemleri için düşünülmektedir. Üretim sistemindeki değişimler, önümüzdeki yıllarda ülkemizde mevcut olmayan birçok alanda, nitelikli elemana ihtiyaç duyulacağını göstermektedir. Bu bakımdan, lisans düzeyinde, bilgi çağının gerekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda, yeni meslekler ihdas edilerek, ek kapasite oluşturulabilir. Böylece lisans düzeyindeki kapasite artışı ile, yüksek öğretimdeki sayısal baskı azaltılabilir. Yüksek öğretimdeki sayısal baskının, büyük oranda meslek yüksek okulları tarafından karşılanması fazla gerçekçi görünmemektedir.

2002-2003 öğretim yılında, meslek yüksek okullarına girmek için yapılan başvurularda büyük artış gözlenmiştir. Bu artış, ilk bakışta lisans programları üzerindeki nüfus baskısını azaltacak gibi görünebilir. Ancak, bu okullara müracaat edenlerin önemli bir bölümü, her hangi bir kamu kurumunda çalışan ve işyerinde yükselmek veya idari bir kadro elde etmek amacıyla gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu öğrenci kaynağının kısa sürede tükenecek olması, ilgili hedefin gerçekleşme şansını azaltmaktadır. Ayrıca, unutulmaması gereken bir nokta da, lisans programları üzerindeki baskının, daha çok orta öğretimden yeni mezun olan ve belli bir başarı düzeyini yakalamış öğrencilerden geldiğidir. Bu öğrencilerin, özellikle ilk birkaç yıl meslek yüksek okullarını tercih etmedikleri bilinmektedir. Bu noktadan hareketle, meslek yüksek okullarının kapasitelerini arttırmanın, lisans üzerindeki baskıyı azaltmada fazlaca bir yarar sağlamayacağı söylenebilir.

Uzaktan Öğretimin Mesleki ve Teknik Eğitimde Yaygınlaştırılması

Uzaktan eğitim, çağımız eğitiminde önemli bir olgudur. Proje ile özellikle sosyal alanlarda meslek yüksek okullarının on-line eğitim imkanları sunması, önemli bir gelişme olarak kabul edilmelidir. Böylece, çalışanların iş başında eğitim alarak niteliklerinin artırılabilir. Bunun sonucunda üretilen mal ve hizmetlerin düzeyi yükseltilerek, ekonomiye katkı sağlanabilir. Meslek yüksek okullarının, diğer amaçlarının yanında, piyasada mevcut olan mal ve hizmet üretim düzeyini yükseltmek üzere, "yaşam boyu eğitim" yaklaşımına uygun olarak, işbaşındakilere on-line eğitim hizmeti vermesi, önemli bir adımdır. Ancak, uzaktan öğretim yoluyla, açık öğretimin, örgün eğitim içerisindeki payı artırılırken ölçü kaçırılmamalıdır. Uygulama, esasta iş başındakilerle sınırlı tutulmalıdır. Aksi halde, mezunların istihdam sorunu katlanarak artabilir.

SONUÇ

Dünya gündemine yüzyılın başlarında giren ve ülkemizde de yirmi yılı aşkın bir geçmişe sahip meslek yüksek okulları, gelişmiş ülkelerde, başarılı bir şekilde kendisinden beklenen görevleri yerine getirmektedir. Ancak bu okullar, ülkemizde, gerek nitelik, gerekse nicelik olarak beklentilerin gerisinde kalmış ve başta plansız büyüme, mezunların istihdamı, dikey geçiş gibi birçok problemle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu okullarda, nitelik artışı için I. ve II. Endüstriyel Eğitim Projesi uygulanmış ancak beklenen sonuçlar tam olarak elde edilememiştir. Mesleki ve teknik orta öğretimden meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş, 2002-2003 öğretim yılında hayata geçirilmiştir. Proje ile, meslek yüksek okullarının sayı ve kapasitelerinin artırılması, ikinci öğretime daha fazla öğrenci alınması, iş dünyası ile ilişkilerin geliştirilmesi, mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının artırılması amaçlanmıştır. İlgili amaçlara ulaşmak için proje çerçevesinde, eğitim programları yeniden ele alınmış, birçok meslek yüksek okulunda, ilgili orta öğretimdeki programlarla ilişkili olarak yeni programlar açılmıştır.

Projenin uygulanmaya başlandığı ilk yıl, bu okullara başvurularda önemli artışlar gözlenmiştir. Ayrıca, meslek liselerindeki verimsiz ve düşük kapasite ile kullanılan teknik donanım ve insan kaynakları, proje ile daha verimli kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, programlara, iş dünyasının katılım ve katkıları çok sınırlı kalmıştır. Bu bakımdan, programlar büyük oranda kamu özelliği taşımaktadır. Bunun sonucu olarak, projenin öngörüsü olan iş dünyası ile ilişkileri geliştirme amacı, gerçekleşecek gibi görünmemektedir. Program geliştirme çalışmalarında, genellikle var olan programlarda revizyona gidilmiş, yeni mesleklere yönelik

burhan akpınar

programlar açılmamış ve dolayısıyla bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin gereği olan mesleki çeşitlilik sağlanamamıştır. Programların başarıya ulaşmasında, çok önemli olan öğretim elemanlarına yönelik her hangi bir çalışmaya projede yer verilmemiştir.

Projenin en büyük eksikliği, mezunların istihdam problemini nasıl çözeceğine ilişkin her hangi bir öngörüsünün olmamasıdır. Problem, daha çok sayısal olarak ele alınmış, nitelik boyutu ihmal edilmiştir. Yüz binlerce mezunun neden iş bulamadığı sorusuna cevap verilememiştir

Ülkemizde, eğitim alanında temel iki kurum olan YÖK ve MEB'ğının bir araya gelip, birlikte eğitim sorunlarını aşma çabası, büyük bir adım olarak kabul edilmelidir. Ancak, başarı için iyi niyetin yeterli olmadığı bilinen bir gerçektir. Ayrıca reform olarak sunulan bir çok eğitim projesinin, geçmişte nasıl başarısızlığa uğradığı gözden uzak tutulmamalıdır. Bir çok büyük projede olduğu gibi bu projeden de sonuç alınması, zamana bağlıdır. Ancak, proje, ihtiyaca dayalı olarak değil, büyük oranda, yüksek öğretimdeki sayısal baskıyı karşılamaya yönelik olarak ele alındığı için, sorunlara çözüm getirmesi beklenirken, gerekli önlemler alınamazsa kendisi, önümüzdeki yıllarda bir sorun olarak karşımıza çıkabilir.

Kamunun ekonomi ve üretim alanlarında, giderek küçüldüğü dünyamızda, reform olarak takdim edilen projenin, ağırlıklı olarak kamu özelliği taşıması bir çelişkidir.

Yapılması gereken, meslek yüksek okulu modelinin ulusal ve evrensel deneyim ve işleyişinin çok geniş çapta ve bilimsel yollarla analiz edilerek, ülkemiz ve dünyada bilim, teknoloji ve üretimde meydana gelen değişimler ışığında, bize uygun bir ön lisans modelinin oluşturulmasıdır.

ÖNERİLER

1. Meslek yüksek okullarının büyüme hedefi çerçevesinde yeni açılacak okullar, mutlaka sanayi, ticaret ve öğrenci kaynakları bakımından gelişmiş bölgelere ve o bölgenin ihtiyaç ve potansiyeli ile ülkenin günümüz ve gelecekteki ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak açılmalıdır. Bu okullar, sayısal ve politik baskıları karşılamaktan çok ekonomik ihtiyaç ve taleplere göre ve endüstriye dayalı öğretimi gerçekleştirecek bir modelde açılmalıdır.
2. Meslek yüksek okulu için program geliştirme, bilimsel esaslara göre, evrensel ve ulusal gelişme ve değişmelere paralel olarak, süreklilik arz edecek şekilde ve değişen üretim biçimleri göz önüne alınarak, bugün ve gelecekteki ihtiyaçlar dikkate alınarak yapılmalıdır. Bu çalışmalara, kamu ve

özel sektörden ilgili tüm kesimlerin katılımı sağlanmalıdır.

3. Meslek yüksek okulları, iş başında ve uygulama ağırlıklı bir öğretimi esas almalıdırlar. Bunu gerçekleştirmek için öğretim elemanlarının bilgi ve beceri eksiklikleri giderilmeli ve sanayide tecrübeli meslek elemanlarının, uygulamalı derslerde, usta öğretici olarak görev yapmalarına olanak tanınmalıdır.
4. Meslek yüksek okulu mezunlarına, iş bulma ve ücretlendirmede kullanılmak üzere, derece veren ve ilgili kamu kurumları ile meslek odaları tarafından denetlenen bir derece-kredilendirme kurumu kurulmalıdır. Böylece, bu okullar arasında uygun bir rekabet ortamı oluşturularak, mezunların niteliği artırılabilir.
5. Meslek yüksek okullarından lisansa dikey geçiş oranı artırılıp, bilim ve teknolojideki gelişmeler ve ilgili piyasanın talepleri doğrultusunda, programlarda çeşitlenmeye gidilerek, bu okullar daha cazip ve çekici hale getirilebilir.
6. Meslek yüksek okulu için belli gelişme kriterleri saptanmalı ve bu kriterleri öngörülen sürede yerine getiremeyen veya sürdüremeyen okullar ile geçerliliğini yitirmiş, çağın gerisinde kalmış programlar kapatılabilir.
7. Meslek yüksek okulu mezunları için, bir mezun izleme komitesi kurulmalıdır. Mezunlardan ne kadarının hangi işlerde ve hangi koşullarda istihdam edildikleri ve istihdam edilemeyenlerin neden istihdam edilmedikleri saptanmalıdır. Bu çalışmalardan elde edilen veriler, yeni meslek yüksek okulu veya program açılmasında veya var olan programların yeniden organizasyonlarına dayanak olmalıdır.
8. Meslek yüksek okullarındaki öğretim elemanlarına, uygulamalı dersler için haftada on saatten fazla ders ücreti ödenmemesi, uygulama ağırlıklı olarak düşünülen bu okullarda önemli sıkıntılar oluşturmaktadır. Bu sıkıntıyı aşmak için öğretim elemanlarının uygulama derslerindeki ders ücreti sorununa çözüm bulunmalıdır.
9. Endüstri stajının uygulanması ve kontrolüne ilişkin belsizlikler giderilmeli ve gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
10. Türkiye'de var olan ve olması gereken meslekler tespit edilip, iş analizleri yapılarak, mesleklerin tanımı ve kapsamı belirlenmeli ve buna dayalı bir sektör haritası çıkarılmalıdır. Böylece, işgücü planlaması daha gerçekçi yapılabilir.
11. Meslek yüksek okulu için program geliştirilirken, amaç ve davranış belirleme ile kalite kontrol için çok önemli olan ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesinde, mesleki eğitim uzmanlarının görüşleri alınmalıdır.

12. Meslek yüksek okullarının atölye ve laboratuvarlarındaki eksiklikleri gidermek üzere, pilot eğitimindeki simülasyon benzeri uygulamalara imkan verecek, sanal laboratuvar oluşturulması ve kullanılması düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

- Ayral, M. (2002). 1999 ÖSS'de Uygulamaya Başlanan Üniversiteye Girişteki Yeni Sınav Sisteminin Mesleki ve Teknik Orta öğretime Etkileri. **Eğitim Yönetimi**, (30), 153-182.
- Çetinkaya, K. (1999). Meslek Yüksek Okullarında Endüstriyel Eğitim. **Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi**,13-15 Mayıs. Ankara: ODTÜ.
- Karasar, N. (1981). **Önlisans Eğitimi ve Teknikeğitime Uygulanabilirliği**. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:106.
- Karip, E. (2002). 1999 ÖSS'de Uygulamaya Başlanan Üniversite Girişteki Yeni Sınav Sisteminin Mesleki ve Teknik Orta öğretime Etkileri, Mevcut Planlama Pradigması Üzerine Bir Yorum. **Eğitim Yönetimi Dergisi**, (30),183-186.
- Kavak, Y. (1992). **Meslek Yüksek Okulları- Değişim ve İş Hayatıyla İlişkiler**. Ankara: Evren Ofset A.Ş.
- Kumar, K. (1999). **Sanayi Sonrası Toplumdan Post-Modern Topluma-Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları**. (Çev. M. Küçük). Ankara: Dost Kitapevi.
- MEB. (1996). **Ticaret Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması**. METARGEM Yayınları No.9.Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2002). **İnşaat Eğitim Programı**, Meslek Yüksek Okulları Program Geliştirme Projesi, Ankara.
- MEB. (2002). **Otomotiv Eğitim Programı**, Meslek Yüksek Okulları Program Geliştirme Projesi, Ankara.
- MEB. (2002). **Sınavsız Geçiş Projesi Bilgi Kılavuzu**, Ankara.
- ÖSYM. (2002). **2002 Yılı Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzu**, Ankara.
- Sezgin, S. İ.(1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara : Gazi Büro Kitapevi.
- Şimşek, A.(1999). **Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması**. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- Ünal, S. (1996). **Meslek Yüksek Okulları Mezunlarının İstihdamı**. 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksek Okullarının Yeniden Yapılanması Ulusal Sempozyumu, 22-23 Mayıs. Çankırı : Ankara Üniversitesi, 222-228.